

Plamuur het gat in hun cultuur!

An Vermeyen

Leerplandoelstelling 15 uit het leerplan PAV van de derde graad bso¹ directer vertalen dan bovenstaande titel kan haast niet. De slogan klinkt eigenlijk best wel vlot, maar plamuren op zich is een niet te onderschatten vaardigheid. Dat is alvast onze ervaring... Tot enkele jaren geleden trokken wij er tijdens de schooltijd met onze leerlingen op uit. We vielen met z'n allen een museum binnen, al dan niet met een gids voorop, we lieten ons in theaterzalen omsingelen door leerlingen van andere scholen. Als 'kers op de taart' eisten we één boekbespreking. Boek te kiezen uit een vaste lijst! Als ik hierop terugblik, vind ik dat we jaren ongelooflijk moedig geweest zijn. Het aantal culturele uitstapjes waarop meer dan de helft van de leerlingen positief reageerde, kan ik immers op één hand tellen. Nochtans viel er ons niks te verwijten: we gingen zorgvuldig te werk bij het maken van een keuze, we staken tijd in de voorbereiding en nabespreking. Wat kan men nog meer van een leerkracht verwachten?

Misschien herkent u ons verhaal. Hoe enthousiast we als leerkracht ook zijn wanneer het over cultuur gaat, toch blijft het woord 'cultuur' bij leerlingen vaak verbonden met een heleboel negatieve connotaties. Voor onze leerlingen was cultuur vaak oersaai. *Boring, mevrouw!* Daarom besloten we enkele jaren geleden dat onze aanpak aan dringende renovatiewerken toe was. Al snel zagen we in waar het schoentje precies wrong.

Eenzijds krijg je als jongere tussen een massa andere leerlingen niet de kans om tot echte beleving te komen. Hoe anders is een schoolvoorstelling dan een avondvoorstelling? Zowel theatergezelschappen als leerkrachten zijn het hierover wellicht eens. We merken immers hoe het aanbod aan schoolvoorstellingen aardig geslonken is in vergelijking met pakweg tien jaar geleden. Daarnaast

verkiezen ook meer en meer leerkrachten om met de klas naar avondvoorstellingen te gaan: de theaterervaring die leerlingen dan opdoen, is vaak 'echter'.

Anderzijds is cultuur iets individueels. Ikzelf kan genieten van een bezoekje aan het MUHKA, maar in mijn vriendenkring kunnen weinigen moderne kunst echt smaken. Mijn man en ik houden van totaal andere filmgenres en ik merk dat er aardig wat boekenverslindende collega's op onze school rondlopen met een toch heel andere top drie in hun achterhoofd. Dé cultuurbeleving bestaat niet. Cultuur kan je eigenlijk maar beter niet loskoppelen van individuele keuze. Toch niet wanneer we, naast het verkennen van cultuur, ook het genieten ervan willen nastreven...

Ik trap met deze uitspraken natuurlijk open deuren in. Voor ons was het echter goed

om deze besluiten even te expliciteren. We stapten af van ons idee om ons vertrouwde concept gewoon wat te renoveren. We hadden een nieuwbouwproject nodig!

AFBAKENEN VAN DE DOELGROEP

We besloten om onze leerlingen van het zesde jaar in het tweede semester een waar cultuurbad te geven. Onze leerlingen evolueren immers nog sterk in de derde graad: we ontdekken telkens weer grote verschillen in maturiteit tussen onze vijfde- en zesdejaarsleerlingen.

CULTUUR ZICHTBAAR AANWEZIG IN DE KLAS

Als we onze leerlingen wilden prikkelen, zouden we cultuur een duidelijke plaats moeten geven in ons vaklokaal. We vroegen aan onze collega Plastische Opvoeding om samen met de leerlingen van het zesde jaar een prikbord te ontwerpen in een stijl tussen

kunst en kitsch. Met wat kippengaas, papier-maché, goudverf en een gerecycleerd prikbord werd een prachtige eyecatcher gecreëerd. Dit prikbord kreeg een centrale plaats in de klas.

Mijn collega en ik selecteerden in krantjes en op het internet een aanbod aan films, tentoonstellingen en musea. We verzamelde foldertjes in bibliotheken en in de stads-winkel... met als belangrijk aandachtspunt: variatie! In de loop van het semester haalden we af en toe iets van het prikbord en werd er iets nieuws opgeprikt. Het bord hing al snel heerlijk vol.

We gaven onze leerlingen ook de kans om het aanbod mee te bepalen. *'In Deurne kan je op de vlieghaven een tentoonstelling rond de luchtvaart bezoeken. Mogen Kevin en ik daarheen, mevrouw?' 'Heb je hierover wat gegevens? Even bekijken... Ziet er interessant uit! Doen! ... Oh ja, wie van jullie maakt even een tekstje voor ons prikbord?'*

DATEN MAG...

Op het prikbord werden kleine kleefbriefjes bevestigd. Met deze kleefbriefjes konden ze 'daten'. *'Ik zou graag naar het Diamantmuseum gaan op zaterdag. Wil er iemand mee? Emma.'* Evi, die zich ook wel aangesproken voelde door het Diamantmuseum en liever samen met een bekende de drempel van het museum overstapte, sprak Emma onmiddellijk aan. De date was een feit...

'Mevrouw, u dacht toch dat die Franse film mooi zou zijn. Wilt u met mij mee?' Het idee om leerlingen de kans aan te reiken om afspraakjes te maken, werkte duidelijk drempelverlagend. Leerlingen die makkelijk de neiging hadden om alles op de lange baan te schuiven, werden bijna meege-sleurd door anderen.

INENTINGSKAART

Op volgende dagen krijgen jullie een

cultuurprikje:

dinsdag 14 maart
donderdag 30 maart
vrijdag 28 april

herhalingsspuut

vrijdag 9 juni

CULTUURPRIKJES!

Voor ons als leerkracht kwam het erop aan om af en toe bewust stil te staan bij het proces dat onze leerlingen al (of nog niet) hadden doorgemaakt. Daarom spraken we enkele momenten met onze leerlingen af waarop we tijd zouden maken om even te reflecteren: onze 'cultuurprikjes'. Iedere leerling kwam tijdens een cultuurprikmoment aan het woord.

Zo kwamen we als leerkracht leerlingen op het spoor die nog geen initiatief hadden genomen. Soms hielpen de verhalen van anderen hen al op weg. Leuk randverschijnsel was immers dat sommige leerlingen door hun enthousiaste verhalen onbewust ook reclame maakten voor een film, boek of museum. Als een leerkracht iets tof vindt, reageren leerlingen dikwijls eerder afwachtend. Als een leeftijdsgenoot voor iets warm loopt, heeft dat vaak meer effect.

NOG NOOIT WAS CULTUUR ZO SPRINGLEVEND!

Door het prikbord, de afspraakjes (die natuurlijk soms ook leuke, avontuurlijke gevolgen kenden) en de cultuurprikmomenten kwam cultuur in onze klassen tot leven. Veel leerlingen deden meer dan wat hen gevraagd werd.

BEWIJZEN OP TAFEL

We wisten uit ervaring dat het voor de meeste leerlingen al een hele overwinning zou zijn om een museum binnen te stappen, een 'andere' film te bekijken of een boek te lezen. We beseften maar al te goed dat we beginnend enthousiasme meteen in de kiem zouden smoren, als we onze leerlingen zouden verplichten om hun ervaringen in een verslag weer te geven.

Daarom stelden we enkele alternatieve opdrachten op waarmee leerlingen hun ervaringen en indrukken in woord en beeld konden brengen.

We kozen ervoor om er nog een laatste schepje bovenop te doen: tijdens de laatste week van het schooljaar zou elke leerling voor de klas moeten komen bewijzen dat hij op cultureel gebied een weg had afgelegd. We legden onze leerlingen op om een cultuurportfolio aan te leggen (zie bijlage). Wanneer u het woord 'portfolio' leest, ziet u wellicht een verzamelmap in beeld verschijnen. Wij kozen er echter voor om de leerlingen in alle vrijheid de vorm, grootte en uitwerking van hun portfolio te laten kiezen. Je kan toch niet anders dan creativiteit aanmoedigen wanneer er cultuur op het menu staat... toch?

Ik had meteen geluk. Enkele creatieve geesten in mijn klas lieten tijdens de cultuurprikjes vallen dat ze al een *keigoea* idee hadden in verband met het uitwerken van hun cultuurportfolio. De trend was gezet, de competitie geopend! De laatste week zag ik naast enkele verzorgde bewijsmappen ook prachtige cultuurboxen, een kunstig met gips bewerkt laken waarop indrukken, tekeningen,... waren aangebracht en een volledig in hout gemaakte flip-over. *'Mijn vriend heeft dat samen met mij gemaakt, mevrouw. Hij volgt Hout.'* Herkent u het warme gevoel echt fier te zijn op je leerlingen? Wel bij de voorstelling van hun portfolio's ben ik meermaals gesmolten.

Tijdens de verdediging van de portfolio's bleek hoe sommige moeders, vaders, broers, zussen, vriendjes,... mee op de

*Als een
leeftijdsgenoot
voor iets warm
loopt, heeft
dat vaak meer
effect.*

cultuurkar gesprongen waren. Zij gingen mee naar de film, schoven mee aan in de rij om het vernieuwde Atomium te gaan bezichtigen en dit meer dan twee uur lang! Blijkbaar slaagden in juni dus niet enkel onze leerlingen met brio voor doelstelling 15...

In januari hebben we dit project voor de derde keer opgestart. We zien nu uit naar iets waar we vroeger soms werkelijk tegenop keken... Plamuren is nog steeds geen makkelijke, maar meer dan ooit een boeiende vaardigheid. Benieuwd wat dit schooljaar brengen zal!

An Vermeyen
Sint-Jozefsinstituut
De Robianostraat 11
2150 Borsbeek
an.vermeyen@telenet.be

Noot

- 1 LICAP – BRUSSEL D/2003/0279/001. Doelstelling 15: 'de mogelijkheden van culturele vrijetijdsbesteding verkennen'.

BIJLAGE: Cultuurportfolio

Plamuur het

in je cultuur

1 Plamuren ? Hoe dan ?

Je gaat zelfstandig een aantal culturele domeinen verkennen... Hoe dan ? Wel je gaat je verdiepen in...

- ▶ ten minste één film
- ▶ ten minste één boek
- ▶ ten minste één tentoonstelling/museum

2 Hou de cultuurprik in de gaten

Om je uit te dagen om je grenzen wat te verleggen, geeft de leerkracht een aantal mogelijkheden aan. Op de 'cultuurprik' – ons kunstig prikbord - kan je heel wat suggesties vinden. Wil je iets doen dat niet op het bord staat, dan kan dat misschien ook wel, maar steeds na overleg met je leerkracht.

3 Daten mag!

Je mag ook via de cultuurprik afspraakjes maken... Daarvoor liggen er in de buurt van het prikbord post-itjes ! Je schrijft je naam en een datum (+uur) op een post-itje en kleeft dat bij de film, tentoonstelling,... die je wil gaan bekijken. Misschien wil er wel iemand met je mee.

4 Evaluatie

De cultuurportfolio

Om te 'bewijzen' dat je je opdrachten uitgevoerd hebt, ga je een '**cultuurportfolio**' aanleggen. Een portfolio is eigenlijk een 'map met bewijsmateriaal'. Omdat cultuur en creativiteit niet los te maken zijn van elkaar, krijg je de vrijheid om zelf vorm te geven aan je portfolio. Het mag een map zijn, maar je kan even goed voor een heel ander concept kiezen. Interessant om weten is dat creativiteit beloond zal worden!

De verwerking van alle cultuurervaringen die je de volgende maanden opdoet, komt dus in/op/onder/... je portfolio terecht.

Procesevaluatie

We leggen drie tussentijdse **portfoliomomenten** vast. Op die momenten vertel je welke cultuurbelevingen je tot dan toe hebt opgedaan. Een bijkomende bedoeling van deze portfoliomomenten is dat we elkaars culturele honger proberen te vergroten !

dinsdag 14.03.2006

het eerste moment is vrijblijvend

donderdag 30.03.2006

wie tijdens het eerste moment nog niks had verteld, moet zich zeker tijdens dit moment 'outen'

vrijdag 28.04.2006

opnieuw tijd om ervaringen te delen...

Productevaluatie

vrijdag 09.06.2006

Iedereen neemt zijn portfolio mee : we organiseren een beurs waarop je je eigen portfolio voorstelt.

5 Bewijzen op tafel !

FILM

Opdracht

Je maakt een **robotfoto** van de hoofdrolspeler van de film. Je mag tekenen, een collage maken met foto's uit tijdschriften,...

Je schrijft rondom de robotfoto min. **3 karaktereigenschappen** van het hoofdpersonage. Iedere karaktertrek 'bewijs' je aan de hand van ten minste 2 voorbeelden uit de film.

Je maakt een **opsporingsbericht** waarin je het uiterlijk van het hoofdpersonage beschrijft. Dit bericht moet gepubliceerd kunnen worden. Aandacht dus voor spelling en zinsbouw !

Je ziet een film in de bioscoop of in een cultureel centrum.

→ Je stopt je ticketje in je portfolio.

Je huurt een film in de videotheek of bibliotheek.

→ Ook hier krijg je een ticketje met de naam van de film op,
dat je in je portfolio opneemt.

Je leent een film van de leerkracht.

→ Lk. noteert jouw naam in haar agenda.

BOEK

Opdracht 1

Nadat je je boek gelezen hebt, ga je op zoek naar ten minste 3 voorwerpen die volgens jou perfect zouden passen in de leefwereld van één van de hoofdpersonages. Het mogen echte voorwerpen zijn, maar je mag ook creatief zijn met afbeeldingen.

Je verbindt een argument aan ieder voorwerp.

Opdracht 2

Je komt voor de klas een stukje van het boek vertellen. Je kiest zelf een fragment: een spannend hoofdstuk, een droevig hoofdstuk,...

Hoe ga je tewerk ?

Eerst vertel je erg kort waarover het verhaal gaat, tot je aan het gekozen deel komt. Dan vertel je het stuk van het verhaal vanuit het standpunt van één van de hoofdpersonages.

Wat dacht hij/zij? Wat deed hij/zij? Wat wilde hij/zij doen? Wat vroeg hij/zij zich af? Wat wist hij/zij? Wat voelde hij/zij?... Je kruipt als het ware in de huid van één van de hoofdpersonages.

Je mag wanneer je je verhaal komt vertellen, attributen meenemen of je verkleden.

Je neemt een boek uit de klasbib.

→ Ik noteert jouw naam in haar agenda.

Je leent een boek uit de gemeentelijke bibliotheek.

→ Je neemt het boek mee naar school en overlegt met de leerkracht.

TENTOONSTELLING / MUSEUM

Opdracht

Je maakt een reeks van tenminste 5 'wist-je-dat-alletjes' van dingen die je zelf opgestoken hebt tijdens het bezichtigen van de tentoonstelling.

Je zorgt voor een originele uitwerking die aansluit bij het thema van de tentoonstelling of van het museum.

Of opdracht

Welk schilderij, beeld, kunstwerk, ... trok je aandacht ?

- ▶ Zoek een **afbeelding** of teken het na.
- ▶ Verzamel er zoveel mogelijk **informatie** rond.
- ▶ Wat vind je er zo speciaal/mooi/eigenaardig/... aan ?

Je houdt het toegangsticketje bij en geeft het een plaatsje in je portfolio !